

Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi

The Journal of International Social Research

Cilt: 8 Sayı: 40 Volume: 8 Issue: 40

Ekim 2015 October 2015

www.sosyalarastirmalar.com Issn: 1307-9581

ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN OKUMA STİLLERİNİN İNCELENMESİ INVESTIGATION OF READING STYLES OF SECONDARY SCHOOL STUDENTS

Fatih KANA*

Öz

Bu araştırmanın amacı ortaokul öğrencilerinin kullandıkları okuma stillerini çeşitli değişkenler açısından incelemektir. Araştırmada keşfedici korelasyonel araştırma modeli kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu Türkiye'nin batısında öğrenim gören 249 ortaokul öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak Şahin ve Varışoğlu tarafından geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları yapılan 'Okuma Stilleri Ölçeği' kullanılmıştır. Veriler normal dağılım gösterdiği için veri analizinde t-testi ve tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır. Araştırmada elde edilen bulgulara göre ortaokul öğrencileri en çok sessiz okumayı, en az söz korosunu kullanmaktadırlar. Kız öğrenciler, erkek öğrencilere göre okuma stillerini etkili olarak kullanmaktadırlar. Ortaokul öğrencilerinin okuma stilleriyle cinsiyet, okumayı sevip sevmeme, Türkçe dersinden aldığı not, kitap okuma sayıları, ilgi duydukları edebî türler arasında anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Ailesi her gün okuyan, kendini ileri okur olarak nitelendiren öğrenciler farklı okuma stilleri kullanmaktadırlar.

Anahtar Kelimeler: Okuma Stili, Türkçe Dersi, İleri Okur, Okuma Becerisi.

Abstract

The purpose of this study is to investigate the reading styles of secondary school students with regards to different variables. Exploratory correlation research method was used in the study. The sampling of the study consists of 249 secondary school students studying in the West of Turkey. As the instrument for data collection in the study, "Reading style Inventory" whose reliability and validity studies were carried out by Şahin and Varışoğlu, was used in the study. As the collected data exhibited normal distribution, t-test and one-way variance analysis were used in the study. The data obtained with this study reveal that secondary school students used silent reading style the most and SÖZ choir the least. Female students were found to use reading styles more effectively than male students. Significant differences were found in the study between students' reading styles and students' gender, the state of liking or not liking to read, the grade that they get from the course of Turkish Language, the number of books, the literary genres that they are interested in. The students whose families routinely read books every day and who name themselves as advanced readers were found to have adopted different reading styles

Keywords: Reading Styles, Turkish Language Lesson, Advanced Reader, Reading Skill.

Giriş

Bireyler, öğrendikleri bilgileri okuyarak ve dinleyerek öğrenirler; yazarak ve konuşarak bildiklerini karşıdaki bireyle aktarırlar. Dinleme becerisiyle elde edilen bilgiler, bireyin kendi çabasıyla edindiği bilgiler değildir. Bu yüzden bireyler, dış dünyayı okuyarak, okuduğunu yorumlayarak anlar. Okuma becerisi kazandırılırken öğrencilere bu beceri bir zevk olmaktan çıkarılıp zorunlu olarak kazandırılmak istenmektedir. Bireyin okuma becerisini kazanabilmesi için okumaktan zevk alması ya da bu beceriyi zorunlu kazanılması gereken bir beceri olarak görmemesi gerekmektedir. Bireyin okuma becerisini yaşam boyu kazanabilmesi, dış dünyayı algılayabilmesi, gerçekliğe ulaşabilmesi için bu beceriyi kazanması gerekmektedir (Doğanay, 2001: 41; Kurulgan ve Çekerol, 2008: 4). Okuyan öğrenci; düşünen, yargılayan, eleştiren, bilgiye ve kütüphaneye gereksinim duyan, çağdaş dünyanın gereklerine göre hareket eden bir birey demektir (Aksaçlıoğlu ve Yılmaz, 2007: 5).

Okuma, insanların yeni kelimeler öğrenmesini, yeni anlayışlar kazanmasını, yeni hayaller hayata farklı bir bakış açısıyla bakmasını sağlar (Akyol, 2008: 29). Bireyin yapılandırmacı eğitim anlayışının gereği olan düşünme üzerine düşünmeyi, yaparak yaşayarak öğrenmeyi, deneyimlerden yola çıkarak öğrenmeyi gerçekleştirebilmesi için iyi bir okur olması, sürekli okuması gerekmektedir (Ünalın, 2006: 62).

Okuma, okuyucunun kendi görüşlerini, konuyla ilgili ön bilgilerini, yaşantılarını ve yazarın görüşlerini dikkate alarak metni ve dünyayı algılama çabasıdır (Akyol, 2007: 15). Bireyin kendi dünyasına farklı bir bakış açısıyla bakmak istiyorsa okuma eylemini gerçekleştirmelidir (Ungan, 2008: 219). Okuma sürecinde okuyucu zihinsel becerilerini kullanarak, metin üzerinde analiz, sentez ve değerlendirme yaparsa zihnini bir anlamda çalıştırmış, zihinsel becerilerini harekete geçirmiş olur. Zihin, okuma becerisi sayesinde yenilenir, aydınlanır ve yeni fikirler üretir (Güneş, 2007: 117). Okuma becerisinin kazanılabilmesi için birtakım toplumsal ve bireysel koşullar vardır (Yılmaz, 2000: 281). Toplum, çağdaş, eleştirel ve yaratıcı

* Yrd. Doç. Dr., Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi Bölümü.

düşünebilen bireylere sahip olmak istiyorsa okuma bilincini bireylere kazandırmak zorundadır (Bircan ve Tekin, 1986: 393). Ayrıca yaşam boyu öğrenme kavramı Avrupa ve Amerika'da son zamanlarda çok dile getirilen bir kavramdır. Bireyin yaşam boyu öğrenebilme becerisi kazanabilmesi için okuma alışkanlığı kazanmış olması gerekir (Akyol, 2003: 53; Bozpolat, 2010: 412). Çocuklarda 15 yaşın sonuna kadar düzenli, planlı ve sürekli bir biçimde okuma eğitimi çalışmaları yapılırsa çocuk, okuma alışkanlığı kazanır ve bu alışkanlık hayatı boyunca gelişir (Yalçın, 2006: 54).

Goethe, okumayı bilinçli olarak öğrenmenin bir sanat olduğunu ama seksen senenin okumayı tam olarak kavramaya yetmediğini ifade etmektedir (Özdemir, 1997: 9). Amerikan Kütüphane Derneği yaptığı bir araştırmada yılda 1-5 kitap okuyan kişileri az okuyan okur, 6-20 arası kitap okuyan bireyleri orta düzeyde okuyan okur, yılda 21'den fazla kitap okuyan bireyleri ise ileri okur olarak nitelendirmektedir (Akt. Odabaş, 2005: 1). Bireyin aile ve okul ortamı, öğretmenleriyle olan ilişkisi, kütüphane kullanımı okuma alışkanlığını etkilemektedir (Kurulgan ve Çekerol, 2008: 240). Birey, ilk eğitimini ailede alır. Aile içerisinde çocuklar anne-babayı varsa kendinden büyük kardeşini model alır. Dökmen (1994: 20-21) çocukların okumayı model alarak öğrenebileceklerini ve model olarak öğrenmenin ailede başladığını ifade etmiştir. Anne karında dinlemeyle bir şeyler öğrenen bebek, dünyaya geldikten sonra resimli kitaplarla ilgilenmeli, her gece veya uygun vakitlerde aile çocuğuna uygun öyküler okumalıdır (Yılmaz, 1993: 33-34). Ailede başlayan bu olumlu davranışlar okulda öğretmenler tarafından sürdürülmeli, okuma becerisi bireyin bir ihtiyacı bir hobisi haline gelmelidir (Yağcı, 2007: 66). Okuma alışkanlığı çocuğun zihinsel gelişimine katkıda bulunur, anadilini doğru ve yeterli kullanmasını sağlar, kelime dağarcığının gelişmesine yardım eder, sağlıklı ve güçlü bir kişilik geliştirmesine katkıda bulunur, akademik başarısını artırır ve iletişim becerisinin güçlenmesini sağlar (Aksaçlıoğlu ve Yılmaz, 2007: 7; Arıcı, 2012; Karatay, 2011).

21. yüzyılda teknolojinin ve iletişimin gelişmesiyle beraber bu durumun okuma becerisini olumsuz etkileyeceği düşünülmektedir (Aksaçlıoğlu ve Yılmaz, 2007: 6). Teknolojinin de gelişmesiyle beraber genel okuryazarlık kavramının yanı sıra elektronik veya enformasyon tabanlı okuryazarlığın (e-okuryazarlığın) isimleri telaffuz edilmeye başlanmıştır (Altun, 2003: 1). Bireyin bu dönemde iletişim kurma ve dili kullanma etkinliği değişime uğramıştır. Günümüzde teknolojinin gelişmesiyle beraber ekran okuma terimi kullanılmaya başlanmıştır. Ekran okuma, okuma hızlandırmakla beraber okumanın işlevini de arttırmıştır (Maden, 2012: 2). Ekran okuma kavramına parçacık okuma da denilmektedir (Güneş, 2009: 1). Ekran okumada metin parçalar halinde okuma gözüktüğü için beyni zorlamakta; zihinsel zorlanma, zihinsel gelişimi sağlamaktadır. Güneş (2010) özellikle ilköğretim çağında olan çocukların kâğıttan okuma becerileri geliştikten sonra ekran okuma becerilerinin gelişmesinin daha faydalı olacağını ifade etmektedir. Alan yazın tarandığında okumayla ilgili birçok araştırmanın olduğu görülmektedir (Akın ve Çeçen, 2014; Arıcan, 2010; Arıcı, 2009; Balcı, 2013; Çaycı ve Demir, 2006; Demir, 2009; Kurudayıoğlu, 2011; Özbay, 2009; Temizkan, 2011). Bu araştırmalar incelendiğinde ortaokul öğrencilerinin okuma stilleriyle ilgili çalışma yapılmadığı anlaşılmaktadır. Bu araştırmanın amacı ortaokul öğrencilerinin kullandıkları okuma stillerini çeşitli değişkenler açısından incelemektir. Bu amaç çerçevesinde belirlenen alt amaçlar şu şekildedir:

- Ortaokul öğrencilerin kullandıkları okuma stilleri nelerdir?
- Ortaokul öğrencilerin okuma stilleriyle cinsiyetleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark var mıdır?
- Ortaokul öğrencilerin okuma stilleriyle okumayı sevip sevmedikleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark var mıdır?
- Ortaokul öğrencilerin okuma stilleriyle Türkçe dersinden aldıkları en son not arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark var mıdır?
- Ortaokul öğrencilerin okuma stilleriyle son bir yıl içerisinde okudukları kitap sayısı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark var mıdır?
- Ortaokul öğrencilerin okuma stilleriyle kendilerini hissettikleri okuyucu grubu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark var mıdır?
- Ortaokul öğrencilerin okuma stilleriyle ailelerinin okuma düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark var mıdır?
- Ortaokul öğrencilerin okuma stilleriyle sevdikleri edebi türler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark var mıdır?

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Araştırmada korelasyonel araştırma modeli kullanılmıştır. Korelasyonel araştırmalar iki ya da daha çok değişken arasındaki ilişkinin bu değişkenlere herhangi bir müdahale olmadan incelendiği araştırma türüdür. Korelasyonel araştırmalar keşfedici ve yordayıcı olmak üzere ikiye ayrılmıştır (Büyüköztürk vd., 2012: 184-185). Araştırmanın yapısı ele alındığında araştırmada keşfedici korelasyonel araştırma türünün

kullanıldığı görülecektir. Araştırmada ortaokul öğrencilerinin okuma stilleri ile çeşitli değişkenler arasındaki ilişki incelenmiştir.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu Türkiye'nin batısındaki bir şehirde öğrenim gören 249 ortaokul öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan öğrencilerin % 52,2'si kız, % 47,8'i erkektir.

Veri Toplama Aracı

Araştırmada veri toplama aracı olarak Şahin ve Varışoğlu (2011) tarafından geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları yapılan 'Okuma Stilleri Ölçeği' kullanılmıştır. Araştırmacı tarafından yapılan analizler sonucunda ölçeğin Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) değeri .883; $\chi^2=1930,798$, Barlett küresellik testi ise ($p<0.01$ düzeyinde) istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Araştırmacı tarafından açımlayıcı faktör analizi sonucuna göre zihinsel okuma, okuma sürecini düzenleme, okuduğunu anlama, topluluk önünde okuma, okumada estetiklik, analitik okuma ve sessiz okuma adlı yedi faktörlü bir yapı ortaya çıkmıştır. Zihinsel okuma faktörü toplam varyansın %11,53'ünü; okuma sürecini düzenleme % 11,26'sını, okuduğunu anlama % 10,83'ünü, topluluk önünde okuma % 8,85'ini, okumada estetiklik %5,74'ini, analitik okuma %5,73'ünü ve sessiz okuma %4,37'sini açıklamaktadır. Ölçek içerisinde yer alan bütün faktörler ölçeğin %58,33'ünü açıklamaktadır. Ölçeğin güvenilirliğini tespit etmek amacıyla yapılan güvenilirlik analizi sonucuna göre Cronbach Alfa katsayısı .889 olarak hesaplanmıştır. Yapılan analizler sonucunda ölçeğin geçerli ve güvenilir bir ölçek olduğu tespit edilmiştir.

Verilerin Analizi

Araştırmada veri analizi yapılmadan önce verilerin normal dağılım gösterip göstermediğini tespit etmek amacıyla basıklık (skewness) ve çarpıklık (kurtosis) değerlerine bakılmıştır. Bu değerleri ilişkin sonuçlar tabloda gösterilmiştir.

Tablo 1: Okuma stilleri ölçeği betimsel istatistiklerine ilişkin bilgiler

Alt boyutlar	Aritmetik ortalama	Ortanca	Tepe değer	Çarpıklık	Basıklık
Sessiz Okuma	3,29	4,00	4,00	-,870	-,630
Okuma Sürecini Düzenleme	2,38	2,25	2,00	,282	-,915
Topluluk Önünde Okuma	2,84	3,00	4,00	-,306	-,748
Okumada Estetiklik	3,04	3,33	3,33	-,555	-,578
Zihinsel Okuma	2,73	2,71	2,71	-,104	-,510
Okuduğunu Anlama	2,92	3,00	3,67	-,341	-,425
Analitik Okuma	2,87	3,00	3,00	-,281	-,629

Ölçek verilerinin normal dağılım gösterip göstermediğini tespit etmek amacıyla yapılan betimsel istatistik analizi sonuçlarına göre ölçek altboyutunda yer alan faktörlerin basıklık ve çarpıklık değerlerinin -1 ile +1 arasında değiştiği görülmektedir. Bu değer ölçek içerisinde yer alan verilerin normal dağılım gösterdiğini ifade etmektedir. Veriler normal dağılım gösterdiği için veri analizinde t-testi ve tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır.

Bulgular ve Yorum

Araştırmanın bu bölümünde araştırmanın alt amaçlarına yönelik yapılan analizlerden elde edilen bulgulara yer verilecektir.

a) Ortaokul öğrencilerin kullandıkları okuma stilleri nelerdir?

Araştırmanın bu alt amacında ortaokul öğrencilerinin kullandıkları okuma stilleri verdikleri cevaplara göre analiz edilecektir.

Tablo 2: Ortaokul öğrencilerinin kullandıkları okuma stilleri

Okuma Stili	Hiçbir Zaman		Bazen		Sık Sık		Her Zaman	
	f	%	f	%	f	%	f	%
Sessiz Okuma	8	3,2	54	21,7	44	17,7	143	57,4
Tahmin Ederek Okuma	3	1,2	38	25,3	82	33,0	126	50,6
Ezberleyerek Okuma	3	1,2	38	15,2	86	34,6	122	49,0
Okuma Tiyatrosu	12	4,8	53	21,3	80	32,2	104	41,8
Özetleyerek Okuma	20	8,0	60	24,1	73	29,3	96	38,6
Söz Korosu	45	18,1	71	28,5	41	16,5	92	36,9
Sesli Okuma	2	0,8	61	24,5	96	38,6	90	36,2
Göz Atarak Okuma	37	14,9	71	28,5	61	24,5	80	32,1
Soru Sorarak Okuma	2	0,8	55	22,1	113	45,4	79	31,8
İşaretleyerek Okuma	32	12,9	80	32,1	75	40,2	62	24,9
Eleştirel Okuma	16	6,4	88	35,4	92	37,0	53	21,3
Not Alarak Okuma	43	17,3	100	35,7	56	22,4	50	20,1
Tartışarak Okuma	7	2,8	86	34,6	108	43,5	48	19,2
İlişkilendirerek Okuma	17	6,8	84	33,7	103	41,5	45	18,0

Tablo 2 incelendiğinde ortaokul öğrencilerinin % 57,4'ünün sessiz okumayı, %50,6'sının tahmin ederek okumayı, %49'unun ezberleyerek okumayı, %41,8'inin okuma tiyatrosunu, %38,6'sının özetleyerek okumayı, %36,9'unun söz korosunu, %36,2'sinin sesli okumayı, %32,1'inin göz atarak okumayı, %31,8'inin soru sorarak okumayı, %24,9'unun işaretleyerek okumayı, %21,3'ünün eleştirel okumayı, %20,1'inin not

olarak okumayı, %19,2'sinin tartışarak okumayı ve %18'inin ilişkilendirerek okumayı her zaman kullandıkları görülmektedir.

Araştırmaya katılan ortaokul öğrencilerinin %18,1'i söz korosunu, %17,3'ü not olarak okumayı, %14,9'u göz atarak okumayı, %12,9'u işaretleyerek okumayı, %8'i özetleyerek okumayı, %6,8'i ilişkilendirerek okumayı, %6,4'ü eleştirel okumayı, %4,8'i okuma tiyatrosunu, %3,2'si sessiz okumayı, %2,8'i tartışarak okumayı, %1,2'si tahmin ederek ve ezberleyerek okumayı, %0,8'i soru sorarak ve sesli okumayı hiçbir şekilde kullanmadıklarını ifade etmektedirler.

b) *Ortaokul öğrencilerin okuma stilleriyle cinsiyetleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark var mıdır?*

Araştırmanın bu alt amacında öğrencilerin okuma stilleriyle cinsiyetleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olup olmadığı tespit edilecektir.

Tablo 3: Okuma stili ölçeği alt boyutlarının öğrencilerin cinsiyetlerine göre t-Testi Analizi Sonuçları

Alt boyutlar	Cinsiyet	N	Aritmetik Ortalama	S	sd	t	p																																																																				
Sessiz Okuma	Kız	130	3,30	,92	247	,123	,902																																																																				
	Erkek	119	3,28	,90				Okuma Sürecini Düzenleme	Kız	130	2,52	,86	247	2,516	,012	Erkek	119	2,24	,86	Topluluk Önünde Okuma	Kız	130	3,08	,74	247	5,183	,000	Erkek	119	2,58	,78	Okumada Estetiklik	Kız	130	3,17	,67	247	3,172	,002	Erkek	119	2,90	,70	Zihinsel Okuma	Kız	130	2,77	,64	247	,994	,321	Erkek	119	2,68	,73	Okuduğunu Anlama	Kız	130	3,07	,64	247	3,642	,000	Erkek	119	2,77	,65	Analitik Okuma	Kız	130	2,88	,74	247	,152	,880
Okuma Sürecini Düzenleme	Kız	130	2,52	,86	247	2,516	,012																																																																				
	Erkek	119	2,24	,86				Topluluk Önünde Okuma	Kız	130	3,08	,74	247	5,183	,000	Erkek	119	2,58	,78	Okumada Estetiklik	Kız	130	3,17	,67	247	3,172	,002	Erkek	119	2,90	,70	Zihinsel Okuma	Kız	130	2,77	,64	247	,994	,321	Erkek	119	2,68	,73	Okuduğunu Anlama	Kız	130	3,07	,64	247	3,642	,000	Erkek	119	2,77	,65	Analitik Okuma	Kız	130	2,88	,74	247	,152	,880	Erkek	119	2,86	,79								
Topluluk Önünde Okuma	Kız	130	3,08	,74	247	5,183	,000																																																																				
	Erkek	119	2,58	,78				Okumada Estetiklik	Kız	130	3,17	,67	247	3,172	,002	Erkek	119	2,90	,70	Zihinsel Okuma	Kız	130	2,77	,64	247	,994	,321	Erkek	119	2,68	,73	Okuduğunu Anlama	Kız	130	3,07	,64	247	3,642	,000	Erkek	119	2,77	,65	Analitik Okuma	Kız	130	2,88	,74	247	,152	,880	Erkek	119	2,86	,79																				
Okumada Estetiklik	Kız	130	3,17	,67	247	3,172	,002																																																																				
	Erkek	119	2,90	,70				Zihinsel Okuma	Kız	130	2,77	,64	247	,994	,321	Erkek	119	2,68	,73	Okuduğunu Anlama	Kız	130	3,07	,64	247	3,642	,000	Erkek	119	2,77	,65	Analitik Okuma	Kız	130	2,88	,74	247	,152	,880	Erkek	119	2,86	,79																																
Zihinsel Okuma	Kız	130	2,77	,64	247	,994	,321																																																																				
	Erkek	119	2,68	,73				Okuduğunu Anlama	Kız	130	3,07	,64	247	3,642	,000	Erkek	119	2,77	,65	Analitik Okuma	Kız	130	2,88	,74	247	,152	,880	Erkek	119	2,86	,79																																												
Okuduğunu Anlama	Kız	130	3,07	,64	247	3,642	,000																																																																				
	Erkek	119	2,77	,65				Analitik Okuma	Kız	130	2,88	,74	247	,152	,880	Erkek	119	2,86	,79																																																								
Analitik Okuma	Kız	130	2,88	,74	247	,152	,880																																																																				
	Erkek	119	2,86	,79																																																																							

Tablo 3 incelendiğinde ortaokul öğrencilerinin cinsiyetleriyle okuma sürecini düzenleme [$t_{(247)}=2.516$, $p<.05$], topluluk önünde okuma [$t_{(247)}=5.183$, $p<.05$], okumada estetiklik [$t_{(247)}=3.172$, $p<.05$] ve okuduğunu anlama [$t_{(247)}=3.642$, $p<.05$] altboyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur. Kız öğrencilerin, erkek öğrencilere göre okuma sürecini düzenleme, topluluk önünde okuma, okumada estetiklik ve okuduğunu anlama içerisinde yer alan okuma stillerini etkili olarak kullanabildikleri görülmektedir.

c) *Ortaokul öğrencilerin okuma stilleriyle okumayı sevip sevmedikleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark var mıdır?*

Araştırmanın bu alt amacında ortaokul öğrencilerinin okuma stilleriyle okumayı sevip sevmedikleri arasında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığını belirlemek amacıyla t-testi analizi yapılmıştır.

Tablo 4: Okuma Stili Ölçeği Alt Boyutlarının Okumayı Sevip Sevmemelerine Göre t-Testi Sonuçları

Alt boyutlar	Okuma Sevgisi	N	Aritmetik Ortalama	S	sd	t	p																																																																				
Sessiz Okuma	Sevenler	212	3,31	,91	247	,944	,346																																																																				
	Sevmeyenler	37	3,16	,89				Okuma Sürecini Düzenleme	Sevenler	212	2,45	,86	247	3,047	,003	Sevmeyenler	37	1,99	,79	Topluluk Önünde Okuma	Sevenler	212	2,90	,79	247	2,845	,005	Sevmeyenler	37	2,50	,80	Okumada Estetiklik	Sevenler	212	3,11	,66	247	3,476	,001	Sevmeyenler	37	2,68	,78	Zihinsel Okuma	Sevenler	212	2,76	,68	247	1,653	,100	Sevmeyenler	37	2,55	,67	Okuduğunu Anlama	Sevenler	212	2,98	,66	247	3,131	,002	Sevmeyenler	37	2,61	,57	Analitik Okuma	Sevenler	212	2,89	,77	247	,685	,494
Okuma Sürecini Düzenleme	Sevenler	212	2,45	,86	247	3,047	,003																																																																				
	Sevmeyenler	37	1,99	,79				Topluluk Önünde Okuma	Sevenler	212	2,90	,79	247	2,845	,005	Sevmeyenler	37	2,50	,80	Okumada Estetiklik	Sevenler	212	3,11	,66	247	3,476	,001	Sevmeyenler	37	2,68	,78	Zihinsel Okuma	Sevenler	212	2,76	,68	247	1,653	,100	Sevmeyenler	37	2,55	,67	Okuduğunu Anlama	Sevenler	212	2,98	,66	247	3,131	,002	Sevmeyenler	37	2,61	,57	Analitik Okuma	Sevenler	212	2,89	,77	247	,685	,494	Sevmeyenler	37	2,79	,77								
Topluluk Önünde Okuma	Sevenler	212	2,90	,79	247	2,845	,005																																																																				
	Sevmeyenler	37	2,50	,80				Okumada Estetiklik	Sevenler	212	3,11	,66	247	3,476	,001	Sevmeyenler	37	2,68	,78	Zihinsel Okuma	Sevenler	212	2,76	,68	247	1,653	,100	Sevmeyenler	37	2,55	,67	Okuduğunu Anlama	Sevenler	212	2,98	,66	247	3,131	,002	Sevmeyenler	37	2,61	,57	Analitik Okuma	Sevenler	212	2,89	,77	247	,685	,494	Sevmeyenler	37	2,79	,77																				
Okumada Estetiklik	Sevenler	212	3,11	,66	247	3,476	,001																																																																				
	Sevmeyenler	37	2,68	,78				Zihinsel Okuma	Sevenler	212	2,76	,68	247	1,653	,100	Sevmeyenler	37	2,55	,67	Okuduğunu Anlama	Sevenler	212	2,98	,66	247	3,131	,002	Sevmeyenler	37	2,61	,57	Analitik Okuma	Sevenler	212	2,89	,77	247	,685	,494	Sevmeyenler	37	2,79	,77																																
Zihinsel Okuma	Sevenler	212	2,76	,68	247	1,653	,100																																																																				
	Sevmeyenler	37	2,55	,67				Okuduğunu Anlama	Sevenler	212	2,98	,66	247	3,131	,002	Sevmeyenler	37	2,61	,57	Analitik Okuma	Sevenler	212	2,89	,77	247	,685	,494	Sevmeyenler	37	2,79	,77																																												
Okuduğunu Anlama	Sevenler	212	2,98	,66	247	3,131	,002																																																																				
	Sevmeyenler	37	2,61	,57				Analitik Okuma	Sevenler	212	2,89	,77	247	,685	,494	Sevmeyenler	37	2,79	,77																																																								
Analitik Okuma	Sevenler	212	2,89	,77	247	,685	,494																																																																				
	Sevmeyenler	37	2,79	,77																																																																							

Tablo 4 incelendiğinde ortaokul öğrencilerinin okumayı sevip sevmemeleri ile okuma sürecini düzenleme [$t_{(247)}=3.047$, $p<.05$], topluluk önünde okuma [$t_{(247)}=2.845$, $p<.05$], okumada estetiklik [$t_{(247)}=3.476$, $p<.05$] ve okuduğunu anlama [$t_{(247)}=3,131$, $p<.05$] altboyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur. Okumayı seven öğrencilerin, okumayı sevmeyenlere göre okuma sürecini düzenleme, topluluk önünde okuma, okumada estetiklik ve okuduğunu anlamayla içerisinde yer alan okuma stillerini etkili olarak kullanabildikleri söylenebilir. Öğrencilerin okumayı sevmemeleri ile analitik okuma, zihinsel okuma ve sessiz okuma altboyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmadığı görülmektedir.

d) *Ortaokul öğrencilerin okuma stilleriyle Türkçe dersinden aldıkları en son not arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark var mıdır?*

Bu alt amaç altında ortaokul öğrencilerin okuma stilleriyle Türkçe dersinden aldıkları en son not arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olup olmadığı tespit edilmeye çalışılacaktır.

Tablo 5: Okuma stili ölçeği alt boyutlarıyla öğrencilerin Türkçe dersinden aldıkları en son nota göre Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Alt boyutlar	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Sessiz Okuma	Gruplararası	5,869	4	1,467	1,775	,135	
	Gruplarıçi	201,730	244	,827			
	Toplam	207,598	248				
Okuma Sürecini Düzenleme	Gruplararası	,566	4	,141	,184	,947	
	Gruplarıçi	187,897	244	,770			
	Toplam	188,463	248				
Topluluk Önünde Okuma	Gruplararası	2,341	4	,585	,907	,461	
	Gruplarıçi	157,499	244	,645			
	Toplam	159,839	248				
Okumada Estetiklik	Gruplararası	6,641	4	1,660	3,505	,008	
	Gruplarıçi	115,590	244	,474			
	Toplam	122,231	248				
Zihinsel Okuma	Gruplararası	5,735	4	1,434	3,120	,016	E-A
	Gruplarıçi	112,125	244	,460			
	Toplam	117,860	248				
Okuduğunu Anlama	Gruplararası	7,070	4	1,768	4,160	,003	E-A
	Gruplarıçi	103,677	244	,425			
	Toplam	110,747	248				
Analitik Okuma	Gruplararası	6,299	4	1,575	2,721	,030	E-B
	Gruplarıçi	141,215	244	,579			
	Toplam	147,514	248				

Türkçe dersinden en son aldıkları not = A: 0-44; B: 45-54; C: 55-69; D: 70-84; E: 85-100

Okuma stili ölçeği, zihinsel okuma [$F_{(4-244)} = 3.120$; $p < .05$], okuduğunu anlama [$F_{(4-244)} = 4.160$; $p < .05$] ve analitik okuma [$F_{(4-244)} = 2.721$; $p < .05$] alt boyutlarıyla ortaokul öğrencilerinin Türkçe dersinden aldıkları en son not arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olduğu görülmektedir. Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan Tukey testi sonuçlarına göre zihinsel okuma altboyutunda Türkçe dersinden 85-100 arası not alan öğrencilerin puan ortalamaları ($\bar{X} = 2.93$), 0-44 arası not alan öğrencilerden ($\bar{X} = 2.43$) daha yüksek çıkmıştır. Türkçe dersinden 85-100 arası not alan öğrencilerin, zihinsel okuma faktörü altındaki eleştirel okuma, ilişkilendirerek okuma ve göz atarak okuma stillerini etkili olarak kullanabildikleri söylenebilir. Okuduğunu anlama altboyutunda Türkçe dersinden 85-100 arası not alan öğrencilerin, 0-44 ve 45-54 arası not alan öğrencilere göre okuduğunu anlama boyutu altında yer alan tartışarak, soru sorarak ve tahmin ederek okuma stillerini etkili olarak kullandıkları görülmektedir. Türkçe dersinden 85-100 arası not alan öğrencilerin, 45-54 arası not alan öğrencilere göre analitik okuma altboyutunda yer alan soru sorarak ve özetleyerek okuma stillerini etkili bir şekilde kullandığı görülmektedir.

e) Ortaokul öğrencilerin okuma stilleriyle son bir yıl içerisinde okudukları kitap sayısı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark var mıdır?

Araştırmanın bu alt amacında ortaokul öğrencilerinin okuma stilleriyle son bir yıl içerisinde okudukları kitap sayıları arasında fark olup olmadığı tespit edilecektir.

Tablo 6: Okuma stili ölçeği alt boyutlarıyla öğrencilerin son bir yıl içerisinde okudukları kitap sayılarına göre Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Alt boyutlar	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Sessiz Okuma	Gruplararası	7,257	3	2,419	2,958	,033	D-A
	Gruplarıçi	200,341	245	,818			
	Toplam	207,598	248				
Okuma Sürecini Düzenleme	Gruplararası	6,385	3	2,128	2,864	,037	D-B
	Gruplarıçi	182,078	245	,743			
	Toplam	188,463	248				
Topluluk Önünde Okuma	Gruplararası	3,769	3	1,256	1,972	,119	
	Gruplarıçi	156,070	245	,637			
	Toplam	159,839	248				
Okumada Estetiklik	Gruplararası	12,924	3	4,308	9,656	,000	D-A
	Gruplarıçi	109,307	245	,446			
	Toplam	122,231	248				
Zihinsel Okuma	Gruplararası	7,931	3	2,644	5,892	,001	D-A
	Gruplarıçi	109,929	245	,449			
	Toplam	117,860	248				
Okuduğunu	Gruplararası	8,995	3	2,998	7,219	,000	D-A

Anlama	Grupları	101,752	245	,415			D-B
	Toplam	110,747	248				C-A
Analitik Okuma	Gruplararası	3,483	3	1,161	1,975	,118	
	Grupları	144,031	245	,588			
	Toplam	147,514	248				

Okunan kitap sayısı= A: 1-5; B: 6-10; C: 11-15; D: 15 ve üstü

Tablo 6'ya göre ortaokul öğrencilerinin son bir yıl içerisinde okudukları kitap sayıları ile okuma stili ölçeği alt boyutunda yer alan sessiz okuma [$F_{(3-245)} = 2.958$; $p < .05$], okuma sürecini düzenleme [$F_{(3-245)} = 2.864$; $p < .05$], okumada estetiklik [$F_{(3-245)} = 9.656$; $p < .05$], zihinsel okuma [$F_{(3-245)} = 5.892$; $p < .05$], okuduğunu anlama [$F_{(3-245)} = 7.219$; $p < .05$] faktörleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir. Bu farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan Tukey testi sonuçları incelendiğinde 15 ve üzeri kitap okuyanların, 1-5 arası kitap okuyanlara göre sessiz okuma, okumada estetiklik, zihinsel okuma, okuduğunu anlama altboyutları içerisinde yer alan okuma stillerini etkili olarak kullandığı söylenebilir. 15 ve üzeri kitap okuyan öğrencilerin 6-10 arası kitap okuyan öğrencilere göre okuma sürecini düzenleme, okumada estetiklik, zihinsel okuma ve okuduğunu anlama altboyutları içerisinde yer alan okuma stillerini etkili bir şekilde kullandıkları ifade edilebilir. 11-15 arası kitap okuyan öğrencilerin, 1-5 arası kitap okuyan öğrencilere göre okumada estetiklik ve okuduğunu anlama içerisinde yer alan okuma stillerini etkili biçimde kullandıkları söylenebilir. Bulgular incelendiğinde kitap okuma sayısı arttıkça okuma stillerinin değiştiği ve çok kitap okuyan öğrencilerin okuma stillerini etkili bir şekilde kullandıkları görülmektedir.

f) Ortaokul öğrencilerin okuma stilleriyle kendilerini hissettikleri okuyucu grubu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark var mıdır?

Araştırmanın bu alt amacında ortaokul öğrencilerin okuma stilleriyle kendilerini hissettikleri okuyucu grubu arasında istatistiksel olarak anlamlı farkın olup olmadığını yönelik analizler yapılacaktır.

Tablo 7: Okuma stili ölçeği alt boyutlarıyla öğrencilerin kendilerini hissettikleri okuyucu grubuna göre Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Alt boyutlar	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P	Anlamlı Fark
Sessiz Okuma	Gruplararası	1,902	2	,951	1,138	,322	
	Grupları	205,696	246	,836			
	Toplam	207,598	248				
Okuma Sürecini Düzenleme	Gruplararası	6,639	2	3,320	4,491	,012	C-A
	Grupları	181,824	246	,739			
	Toplam	188,463	248				
Topluluk Önünde Okuma	Gruplararası	7,411	2	3,705	5,980	,003	C-A
	Grupları	152,429	246	,620			C-B
	Toplam	159,839	248				
Okumada Estetiklik	Gruplararası	11,630	2	5,815	12,934	,000	C-A
	Grupları	110,601	246	,450			C-B
	Toplam	122,231	248				B-A
Zihinsel Okuma	Gruplararası	11,208	2	5,604	12,926	,000	C-A
	Grupları	106,652	246	,434			C-B
	Toplam	117,860	248				B-A
Okuduğunu Anlama	Gruplararası	11,831	2	5,916	14,712	,000	C-A
	Grupları	98,916	246	,402			C-B
	Toplam	110,747	248				B-A
Analitik Okuma	Gruplararası	2,242	2	1,121	1,898	,152	
	Grupları	145,272	246	,591			
	Toplam	147,514	248				

Kendilerini hissettikleri okuyucu grubu= A: Az okuyan; B: Orta düzeyde okuyan; C: İleri düzeyde okuyan

Tablo 7 incelendiğinde okuma stili altboyutunda yer alan okuma sürecini düzenleme [$F_{(2-246)} = 4,491$; $p < .05$], topluluk önünde okuma [$F_{(2-246)} = 5,980$; $p < .05$], okumada estetiklik [$F_{(2-246)} = 12,934$; $p < .05$], zihinsel okuma [$F_{(2-246)} = 12,926$; $p < .05$], okuduğunu anlama [$F_{(2-246)} = 14,712$; $p < .05$] faktörleriyle ortaokul öğrencilerinin kendilerini hissettikleri okuyucu grubu arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunduğu görülmektedir. Bu anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında kaynaklandığını tespit etmek amacıyla yapılan Tukey testi sonuçlarına göre ileri düzeyde okuyan öğrencilerin, az okuyan öğrencilere göre okuma sürecini düzenleme altboyutunda olan okuma stillerini etkili olarak kullandıkları söylenebilir. İleri düzeyde okuyan öğrencilerin, orta düzeyde ve az okuyan öğrencilere göre topluluk önünde okuma, okumada estetiklik, zihinsel okuma ve okuduğunu anlama altboyutları içerisinde yer alan okuma stillerini etkili bir şekilde kullandıkları ifade edilebilir. Ayrıca orta düzeyde okuyan öğrencilerin, az okuyan öğrencilere göre okumada estetiklik, zihinsel okuma ve okuduğunu anlama altboyutları içerisinde yer alan okuma stillerini etkili bir şekilde kullandıkları ifade edilebilir. Araştırmaya katılan öğrencilerin okudukları

kitap sayısı arttıkça okuma stilleri de değişmektedir. Özellikle kendilerini ileri düzey okuyucu olarak gören okuyucuların, okuma stillerini etkili olarak kullandıkları görülmektedir.

g) Ortaokul öğrencilerin okuma stilleriyle ailelerinin okuma düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark var mıdır?

Araştırmanın bu alt amacında ortaokul öğrencilerin okuma stilleriyle ailelerinin kitap okuma düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılığın olup olmadığı analiz edilecektir.

Tablo 8: Okuma stili ölçeği alt boyutlarıyla ailelerinin okuma durumuna göre Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Alt boyutlar	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Sessiz Okuma	Gruplararası	2,873	2	1,437	1,726	,180	
	Gruplarıçi	204,725	246	,832			
	Toplam	207,598	248				
Okuma Sürecini Düzenleme	Gruplararası	3,801	2	1,901	2,532	,082	
	Gruplarıçi	184,661	246	,751			
	Toplam	188,463	248				
Topluluk Önünde Okuma	Gruplararası	2,186	2	1,093	1,706	,184	
	Gruplarıçi	157,653	246	,641			
	Toplam	159,839	248				
Okumada Estetiklik	Gruplararası	6,056	2	3,028	6,412	,002	C-B
	Gruplarıçi	116,175	246	,472			C-A
	Toplam	122,231	248				
Zihinsel Okuma	Gruplararası	2,398	2	1,199	2,555	,080	
	Gruplarıçi	115,462	246	,469			
	Toplam	117,860	248				
Okuduğunu Anlama	Gruplararası	3,485	2	1,742	3,996	,020	C-B
	Gruplarıçi	107,262	246	,436			
	Toplam	110,747	248				
Analitik Okuma	Gruplararası	1,935	2	,967	1,635	,197	
	Gruplarıçi	145,579	246	,592			
	Toplam	147,514	248				

Ailelerin okuma durumu= A: Hiç okumuyor; B: Ara sıra okuyor; C: Her gün okuyor

Tablo 8 incelendiğinde okuma stili altboyutunda yer alan okumada estetiklik [$F_{(2-246)} = 6,412$; $p < .05$], okuduğunu anlama [$F_{(2-246)} = 3,996$; $p < .05$] faktörleriyle ortaokul öğrencilerinin ailelerinin okuma durumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olduğu görülmektedir. Bu farkın nedenini bulmak amacıyla yapılan Tukey testi sonucuna göre ailesi her gün okuyan öğrencilerin, ara sıra ve hiç okumayan ailelere göre okumada estetiklik altboyutu içerisinde yer alan sesli ve ezberleyerek okuma stillerinde başarılı oldukları söylenebilir. Ailesi her gün okuyan öğrencilerin, okuduğunu anlama boyutunda yer alan okuma stillerini kullanmada ara sıra okuyan ailelerin öğrencilerine göre daha başarılı olduğu ifade edilebilir.

h) Ortaokul öğrencilerin okuma stilleriyle sevdikleri edebi türler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark var mıdır?

Araştırmanın bu alt amacında ortaokul öğrencilerin okuma stilleriyle sevdikleri edebi türler arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılığın olup olmadığı analiz edilecektir.

Tablo 9: Okuma stili ölçeği alt boyutlarıyla sevindikleri edebi türlere göre Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Alt boyutlar	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Sessiz Okuma	Gruplararası	,611	3	,204	,241	,868	
	Gruplarıçi	206,988	245	,845			
	Toplam	207,598	248				
Okuma Sürecini Düzenleme	Gruplararası	,947	3	,316	,413	,744	
	Gruplarıçi	187,515	245	,765			
	Toplam	188,463	248				
Topluluk Önünde Okuma	Gruplararası	5,345	3	1,782	2,826	,039	B-D
	Gruplarıçi	154,494	245	,631			
	Toplam	159,839	248				
Okumada Estetiklik	Gruplararası	,405	3	,135	,272	,846	
	Gruplarıçi	121,826	245	,497			
	Toplam	122,231	248				
Zihinsel Okuma	Gruplararası	4,603	3	1,534	3,319	,021	A-C
	Gruplarıçi	113,257	245	,462			B-C
	Toplam	117,860	248				
Okuduğunu Anlama	Gruplararası	2,058	3	,686	1,546	,203	
	Gruplarıçi	108,688	245	,444			
	Toplam	110,747	248				
Analitik Okuma	Gruplararası	2,292	3	,764	1,289	,279	
	Gruplarıçi	145,222	245	,593			
	Toplam	147,514	248				

Sevdikleri edebi türler= A: Roman ve hikâye; B: Şiir; C: Tiyatro; D: Deneme ve sohbet

Tablo 9 incelendiğinde okuma stili altboyutunda yer alan topluluk önünde okuma [$F_{(3-245)} = 2,826$; $p < .05$], zihinsel okuma [$F_{(3-245)} = 3,319$; $p < .05$] faktörleriyle ortaokul öğrencilerinin sevdikleri edebi tür arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olduğu görülmektedir. Bu farkın nedenini bulmak amacıyla yapılan Tukey testi sonucuna göre şiir okuyan öğrenci, deneme ve sohbet okuyan öğrenciye göre toplum önünde okuma altboyutunda yer alan okuma stillerini en iyi şekilde kullanmaktadır. Aynı şekilde roman ve hikâye ile şiir okuyan öğrenciler, tiyatro okuyan öğrenciye göre zihinsel okuma altboyutunda yer alan okuma stillerini etkili bir şekilde kullandığı söylenebilir.

Tartışma Sonuç ve Öneriler

Avrupa Birliği, dil öğretimine büyük önem vermekte ve bu yüzden Avrupa'da dilin kurallarının öğretilmesinden çok temel dil becerilerinin (dinleme, konuşma, okuma, yazma) kazandırılması hedeflenmektedir (Güneyli ve Demirel, 2006: 110). 2005'ten itibaren Türkçe Dersi Öğretim Programı beceri kazandırmayı ön planda tutan, öğrencinin yaparak yaşayarak öğrendiği, öğretmenin ise rehber konumda olduğu bir anlayışla uygulamaya geçmiştir. Yapılandırmacı eğitim anlayışının temel prensiplerinin uygulama geçirilmesinde okuma becerisinin büyük önemi vardır. Okuma becerisi kelimelerin görsel olarak teşhis edilmesiyle başlar. İkinci aşamada okurun geçmiş deneyimleri ile kelimelerin anlamları arasında bir bağ kurulur. Üçüncü aşamada ise okur, anlama ve kavrama etkinliklerini gerçekleştirir. Son aşamada ise okuduğunu eleştirel bir bakış açısıyla değerlendirir (Miller, 1972; Akt. Yazıcı, 2006: 275). Okuma; iletişim, algılama, öğrenme; bilişsel, duyuşsal ve devinişsel boyutlu bir süreçtir (Sever, 1995). Bireyin, insanlarla iletişim kurmak, algılama gücünü fazlaştırmak, öğrenmek ve temel becerilerini geliştirebilmek için okuma becerisini aktif olarak kullanması gerekir. Bireyin okuduğunu anlayabilmesi için anlamı bulması, kavraması ve değerlendirmesi gerekir (Güneş, 2004: 61- 62). Okuma ve anlama iki ayrı alan gibi gözükse de birbirlerine neden sonuç ilişkisiyle bağlıdır (Demirel ve Şahinel, 2006: 89). Okuduğunu anlama, okuma sürecinin varış noktasıdır (Epçaçan, 2009: 211). Bu süreci en kısa sürede, anlaşılır bir şekilde bitirebilmek için okuma stillerini etkili olarak kullanmak gerekir. Dünyaya gelen her birey farklı özelliklere sahip olduğu için okuduğunu anlama becerisi her kişinin farklı yollarla ulaşabileceği bir beceri olarak görülmektedir.

Bireyin yaşam boyu öğrenebilme alışkanlığı kazanabilmesi için okuma alışkanlığına sahip olması gerekmektedir (Odabaş, Odabaş ve Polat, 2008: 432). Odabaş, Odabaş ve Polat'ın (2008) yaptıkları araştırma sonucuna göre öğrenciler düşük okuma kültürüne sahip olup kız öğrenciler erkek öğrencilere göre daha fazla okumaya vakit ayırmaktadırlar. Öğrencilerin büyük bir bölümü okumama nedeni olarak çalışma yoğunluğu ve ekonomik sorunları dile getirmişlerdir. Öğrencilerin büyük bir bölümü kütüphaneye gitmemekte ve vakitlerini televizyona, bilgisayara, sosyal medya araçlarına ayırmaktadırlar.

Araştırmada ortaokul öğrencilerinin okuma stilleri, farklı değişkenler aracılığıyla incelenmiştir. Araştırmadan elde edilen bulgular incelendiğinde ortaokul öğrencilerinin sırasıyla sessiz okumayı, tahmin ederek okumayı, ezberleyerek okumayı, okuma tiyatrosunu, özetleyerek okumayı, söz korosunu, sesli okumayı, göz atarak okumayı, soru sorarak okumayı, işaretleyerek okumayı, eleştirel okumayı, not alarak okumayı, tartışarak okumayı ve ilişkilendirerek okumayı her zaman kullandıkları görülmektedir.

Karasakaloğlu ve Bulut (2012) araştırmalarında eleştirel okuma becerisiyle cinsiyet arasında herhangi bir ilişki bulamamıştır. Sadioğlu ve Bilgin (2008) araştırmalarında öğrencilerin eleştirel okuma becerisinin kız öğrenciler lehine anlamlı bir farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmada kız öğrencilerin, erkek öğrencilere; okumayı seven öğrencilerin, okumayı sevmeyenlere göre okuma sürecini düzenleme (not alarak ve işaretleyerek okuma), topluluk önünde okuma (sesli okuma, söz korosu, okuma tiyatrosu), okumada estetiklik (sesli ve ezberleyerek okuma) ve okuduğunu anlama (soru sorarak, tartışarak, tahmin ederek okuma) okuma stillerini etkili olarak kullanabildikleri görülmektedir. Öğrencilerin okumayı sevip sevmemeleri ile analitik okuma, zihinsel okuma ve sessiz okuma altboyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın bulunmadığı görülmektedir.

Okuma eğitimi, temel okuma becerisinin ötesinde okuma zevki ve alışkanlığını kazandırmalıdır (Balci, 2009: 265). Araştırmada 15 ve üzeri kitap okuyanların sessiz, sesli, ilişkilendirerek, soru sorarak, tartışarak, tahmin ederek, eleştirel, göz atarak ve ezberleyerek okuma stillerini etkili olarak kullandıkları söylenebilir. Bulgular incelendiğinde kitap okuma sayısı arttıkça okuma stillerinin değiştiği ve çok kitap okuyan öğrencilerin okuma stillerini etkili bir şekilde kullandıkları görülmektedir. Türkçe dersinden 85-100 arası not alan öğrencilerin, zihinsel okuma faktörü altındaki tartışarak, eleştirel okuma, ilişkilendirerek okuma, soru sorarak, tahmin ederek, özetleyerek ve göz atarak okuma stillerini etkili olarak kullanabildikleri söylenebilir.

Kendileri ileri okur olarak gören öğrencilerin not alarak, işaretleyerek okuma, soru sorarak, tartışarak, tahmin ederek, sesli, ezberleyerek, söz korosu, okuma tiyatrosu okuma stillerini etkin olarak kullandıkları görülmektedir. Ayrıca kendilerini orta düzeyde okur olarak gören öğrencilerin sesli, ezberleyerek, ilişkilendirerek, eleştirel, göz atarak, soru sorarak, tartışarak, tahmin ederek okuma stillerini

kullandıkları görülmektedir. Araştırmaya katılan öğrencilerin okudukları kitap sayısı arttıkça okuma stilleri de değişmektedir. Özellikle kendilerini ileri düzey okuyucu olarak gören okuyucuların, okuma stillerini etkili olarak kullandıkları görülmektedir.

Ailesi her gün okuyan öğrencilerin soru sorarak, tartışarak, tahmin ederek, sesli ve ezberleyerek okuma stillerini kullanmada başarılı oldukları görülmektedir. Belet (2011) araştırmasında yazınsal nitelikteki hikâyelerin öğrencilerin eleştirel okuma becerilerini geliştirdiği sonucuna ulaşılmıştır. Gaber-Katz (1996) araştırmasının sonucunda öğrencilerin hikâye okuyarak, anlatarak ve yazarak eleştirel okuma becerisinin geliştirilebileceğini ifade etmektedir. Şiir okuyan öğrenci sesli okuma, söz korosu, okuma tiyatrosu eleştirel, göz atarak, ilişkilendirerek okuma stillerinde; roman ve hikâye okuyan öğrenciler eleştirel, göz atarak, ilişkilendirerek okuma stillerini etkili bir şekilde kullandığı söylenebilir.

KAYNAKÇA

- AKIN, Erhan ve ÇEÇEN, Mehmet Akif (2014). Ortaokul Öğrencilerinin Okuma Stratejileri Üstbilişsel Farkındalık Düzeylerinin Değerlendirilmesi. *Turkish Studies* 9(8), s. 91-110.
- AKSAÇLIOĞLU, Ayşe Gül ve YILMAZ, Bülent (2007). Öğrencilerin Televizyon İzlemeleri ve Bilgisayar Kullanmalarının Okuma Alışkanlıkları Üzerine Etkisi. *Türk Kütüphaneciliği* 21(1), s. 3-28.
- AKYOL, Hayati (2003). Metinlerden Anlam Kurma. *TÜBAR*, 12, s. 49-58.
- AKYOL, Hayati (2007). Okuma. Ed. Ahmet Kırkkılıç ve Hayati Akyol. *İlköğretimde Türkçe Öğretimi* içinde (s. 15-48) Ankara: PegemA Yayıncılık.
- AKYOL, Hayati (2008). *Türkçe Öğretim Yöntemleri*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- ALTUN, Adnan (2003). E-okuryazarlık. *Millî Eğitim Dergisi*, 158.
- ARICAN, Sinem (2010). *100 Temel Eser Uygulamasının Öğrencilerin Okuma Alışkanlıklarına Etkileri Konusunda Öğretmen Görüşleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- ARICI, Ali Fuat (2009). Okumayı Nasıl Sevdiler? Üniversite Öğrencileri İle Mülakatlar. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 26, s. 47-58.
- ARICI, Ali Fuat (2012). *Okuma Eğitimi*. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- BALCI, Ahmet (2009). İlköğretim 8. Sınıf Öğrencilerinin Kitap Okuma Alışkanlığına Yönelik Tutumları. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(11), s. 265-300.
- BELET, Ş. Dilek (2011). Eleştirel Okuma Yönteminin Geliştirilmesinde Hikâye Anlatma Yönteminin Kullanılması: Öğretim Deneyi Uygulaması. *Bilgi*, 59, s. 67-69.
- BİRCAN, İsmail ve TEKİN, Meral (1986). Türkiye’de Okuma Alışkanlığının Azalması Sorunu ve Çözüm Yolları. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi* XXII(1), 393-410.
- BOZPOLAT, Ebru (2010). Öğretmen Adaylarının Okuma Alışkanlığına İlişkin Tutumlarının Değerlendirilmesi (Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Fakültesi Örneği). *Journal of World of Turks*, 2(1), s. 411-428.
- BÜYÜKÖZTÜRK, Şener; KILIÇ ÇAKMAK, Ebru; AKGÜN, Özcan Erkan; KARADENİZ, Şirin ve DEMİREL, Funda (2012). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- ÇAYCI, Barış ve DEMİR Mehmet Kaan (2006). Okuma ve Anlama Sorunu Olan Öğrenciler Üzerine Karşılaştırmalı Bir Çalışma. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 4(4), s. 437-456.
- DEMİR, Tazegül (2013). İlköğretim II. Kademe Öğretmen Adaylarının Okuma Alışkanlıkları Üzerine Bir Araştırma (Gazi Üniversitesi Örneği). *Turkish Studies*, 4(3), s. 717-745.
- DEMİREL, Özcan ve ŞAHİNEL, Melek (2006). *Türkçe ve Sınıf Öğretmenleri İçin Türkçe Öğretimi*. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- EPÇAÇAN, Cevdet (2009). Okuduğunu Anlama Stratejilerine Genel Bir Bakış. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(6), s. 207-223.
- GABER-KATZ, Elaine (1996). The Use of Story in Critical Literacy Practice. *Gender and Education*, 8(1), 49-60.
- GÜNEŞ, Firdevs (2004). *Okuma Yazma Öğretimi ve Beyin Teknolojisi*. Ankara: Ocak Yayınları.
- DÖKMEN, Üstün (1994). *Okuma Becerisi, İlgisi ve Alışkanlığı Üzerine Psiko-Sosyal Bir Araştırma*. Ankara: Milli Eğitim Yayınevi.
- GÜNEŞ, Firdevs (2007). *Türkçe Öğretimi Zihinsel Yapılandırma*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- GÜNEŞ, Firdevs (2009). Ekran okumada verimlilik. *Kalkınmada Anahtar Verimlilik Gazetesi*, Ağustos, 248, s. 26-28.
- GÜNEŞ, Firdevs (2010). Öğrencilerde ekran okuma ve ekranik düşünme. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(14), s. 1-20.
- GÜNEYLİ Ahmet ve DEMİREL, Özcan (2006). Dil Öğretiminde Yeni Bir Anlayış: Avrupa Dil Gelişim Dosyası Uygulaması. *Cypriot Journal of Educational Sciences*, 2(2), s. 110-118.
- KARASAKALOĞLU, Nuri ve BULUT Berker (2012). Kurmaca metinlerin eleştirel okuma becerisini geliştirme aracı olarak kullanılması. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33, s. 95-109.
- KARATAY, Halit (2011). *Okuma Eğitimi Kuram ve Uygulama*. Ankara: Berikan Yayınevi.
- KURUDAYIOĞLU, Mehmet (2011). Zihinsel ve Fiziksel Bir Süreç Olarak Okuma. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31(1), 15-29.
- KURULGAN, Mesut ve ÇEKEROL, G. Serap (2008). Öğrencilerin okuma ve kütüphane kullanma alışkanlıkları üzerine bir araştırma. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(2), s. 237-258.
- MADEN, Sedat (2012). Ekran Okuma Türleri ve Türkçe Öğretmeni Adaylarının Ekran Okumaya Yönelik Görüşleri. *Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi*, 3(1), s. 1-16.
- ODABAŞ, Hüseyin (2005). Bilgi Yönetimi Sistemi. Ed. Coşkun Can Aktan ve İstiklal Y. Vural. *Bilgi Çağı Bilgi Yönetimi ve Bilgi Sistemleri* içinde (s. 101-120). Konya: Çizgi Kitabevi.
- ODABAŞ, Hüseyin; ODABAŞ, Z. Yonca ve POLAT, Coşkun (2008). Üniversite Öğrencilerinin Okuma Alışkanlığı: Ankara Üniversitesi Örneği. *Bilgi Dünyası*, 9(2), s. 431-465.
- ÖZBAY, Murat (2009). *Anlama Teknikleri I: Okuma Eğitimi*. Ankara: Öncü Basımevi.
- ÖZDEMİR, Emin (1997). *Eleştirel Okuma*. İstanbul: Ümit Yayıncılık.
- Sadioğlu, Ö. ve Bilgin, A. (2008). İlköğretim Öğrencilerinin Eleştirel Okuma Becerileri İle Cinsiyet ve Anne-Baba Eğitim Durumu Arasındaki İlişki. *İlköğretim Online*, 7(3), s. 814-822.
- SEVER, Sever (1995). *Türkçe Öğretimi ve Tam Öğrenme*. Ankara. Anı Yayıncılık.
- ŞAHİN, Abdullah ve VARİŞOĞLU, Behice (2011). Okuma stilleri ölçeği: Geçerlik güvenilirlik çalışması. *Atatürk Üniversitesi Kâzım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22, s. 143-161.
- UNGAN, Suat (2008). Türkiye’de Kitap Okuma: Okuma Alışkanlığımızın Kültürel Altyapısı’da. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(1), s. 218-228.
- ÜNALAN, Şükrü (2006). *Türkçe Öğretimi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- YAĞCI, Yalçın (2007). Çocuk ve Gençlerin Kitaba Ulaşmasındaki Köprüler. *Türk Kütüphaneciliği*, 21(1), s. 62-71.
- YALÇIN, Alemdar (2006). *Türkçe Öğretim Yöntemleri Yeni Yaklaşımlar*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- YAZICI, Kübilay (2006). Sosyal Bilgiler ve Okuma Becerileri. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26(1), s. 273-283.
- YILMAZ, Bülent (1993). *Okuma Alışkanlığında Halk Kütüphanelerinin Rolü*. Ankara: Kütüphaneler Genel Müdürlüğü.
- YILMAZ, Bülent (2000). Viyana İlkokullarında Okuyan Türk Öğrencilerin Okuma ve Kütüphane Kullanma Alışkanlıkları Üzerine Bir Araştırma. *Bilgi Dünyası* 1(2), s. 280-306.